పెద్దజమీందారుగారి సన్న్యాసం

అక్కరాజు అంజనేయులు

★ ★

"పెద్దజమీందారుగారు హఠాత్తుగా సన్న్యాసంపుచ్చుకొన్నారు. చదువుకు భంగం అనుకోకుండా బుచ్చిజమీందారుగారువచ్చి వ్యవహారాలు చక్కబెట్టుకోవాలి, లేకుంటే జమీందారీ తారుమారౌతుంది" అని అచ్చయ్యమ్మ పంపిన తంతివార్త చూచుకొనేసరికి బుచ్చిజమీందారుగారికి ముందు మనస్సు తారుమారు అయింది. అన్నయ్యగారు సన్న్యాసంపుచ్చుకోవడమంటే నమ్మకంఏలాగా? ఎందుకుపుచ్చుకొనిఉంటారు?. సనాతనధర్మంలో ఆశ్రమక్రమంలో వచ్చినసన్న్యాసం కానేకాదు కదా? అన్నయ్యగారికి యింకా గృహస్థాశ్రమప్రవేశమే లేదు. అంటే శాస్త్రయుక్తంగా లెండి. దాంపత్యార్థంలో గృహం లేదుకాబట్టి గృహచ్ఛిద్రాలూ లేవు. అందువల్ల గృహచ్ఛిద్రాలవల్లవచ్చినసన్న్యాసమూ కాదు. మరేదోఅనుమానంకలిగింది. దానికి ప్రత్యాలోచనకూడా వెంటనే తోచింది. ఇన్నాళ్లూ ఇంతో అంతో ప్రేమవ్యవహారాలల్లో ప్రసిద్ధిసంపాదించినవారేఅన్నయ్యగారు. ఎంతఆలోచించినా ఏమీ తోచలేదు. తీక్ష్ణంగా ఆలోచించగా, అతీతాధునికసన్న్యాసమా అని ఒకశంక తోచింది. అంటే ఎవర్తెనో ఒకర్తెను త్రికరణశుద్ధిగా ప్రేమించి, కలలోనైనా ఇంకొకస్త్రీమీద కన్నువేయకుండా ఉండి, ఆమెప్రోత్సాహమువల్ల ఆ ప్రేమఫలము స్థిరమని నమ్ముకొని ఉండగా, ఆమె తనను మోసంగించినప్పుడో, తృణీకరించినప్పుడో ఇంక ఈప్రపంచము ఎందుకువచ్చినదిఅని విరక్తిభావంతో తీసుకొన్నసన్న్యాసమా అని అనుమానం కలిగింది. కాని దీనికి ప్రతిశంక కలుగకపోలేదు. అన్నయ్యగారిహృదయాన్ని పూర్తిగా వశంచేసుకొని, చులకనచెయ్యడంమాత్రంచేత వారికి ప్రపంచముమీద విరక్తిపుట్టించేటంతటికాంత ఆమపల్లెలోనూ లేదు, చుట్టుపక్కలనూ లేదు. అన్నయ్యగారే, లక్షలకధికారిఅయినజమీందారుగారే, పాలుమాలి అడిగితే ఎవరితె కాదంటుంది? అనగలిగితే ఆమె ఎంతటిది అయిఉండాలి? మరెక్కడనన్నా చూచినారా అంటే, చూచి, కామించి, కొనసాగనంతమాత్రాన విరక్తిపుడుతుందా? ఇద్దరిహృదయాలూ ఏకమై, కొంతకాలము ప్రేమ ముదిరి, ఒకరిని విడిచి ఒకరు బ్రతుకు భారంగా భావిస్తే అప్పుడు చులకనగానీ, తప్పనుచుటకానీ విరక్తిపుట్టిస్తుంది. అన్నయ్యబాగారు దూరాన ఏమాత్రం దీర్ఘకాలమూ ఉండలేదే!

...బుచ్చిజమీందారుగారికి ఏమీపాలుపోలేదు. శంకలూ ప్రతిశంకలూ మనస్సును చీల్చివేస్తున్నవి......

తుదకు ఒకటి తలపుకు వచ్చింది. తాను హాస్టలునుంచి కాలేజికి పోయేదారిలో నడుమ నిల్చుకొని మనస్సును సందేహసమాధానప్రవాహంలో విడిస్తే అంతం లేదు. అసలు జరుగుబడిచోటుకు వెళ్లి విచారణచేస్తేనే సత్యం తేలడం సందేహం; సందేహమైనా తేలితే అక్కడనే తేలవాలి. ఊరికిపోవడం కర్తవ్యం అనుకొన్నాడు.

ఈవిధంగా ఆలోచిస్తుండగా బుచ్చిజమీందారుగారికి కొంచెంకొంచెం ప్రపంచజ్ఞానోదయం అయింది. అన్నయ్యగారు సన్న్యాసంపుచ్చుకొంటే, అందులోనూ పెండ్లిచేసుకోకుండానే పుచ్చుకొంటే, తనకే మేలుగా?

తటాలున బుచ్చిజమీందారుగారు వెనుకకుతిరిగి అయిదునిమిషాలలో పెట్టెబేడాసర్దుకొని రైలుస్టేషనుకు రిక్షాలో పోయినారు.

౨

బుచ్చిజమీందారుగారు రైలుదిగేసరికి కారుడ్రైవరు వంగివంగి దండాలుపెట్టి చేతిలో తోలుసంచితీసుకొన్నాడు. "దయసెయ్యండి మాప్రెబో, దయసెయ్యండి మాప్రెబో" అంటూ దారిచూపుతూ కారుదగ్గరకు తీసుకొనిపోయి, క్లిక్కుమని తలుపు తీసి బుచ్చిజమీందారుగారు ఎక్కగానే సంచి పక్కన పెట్టి క్లిక్కుమని తలుపువేసి, క్లిక్కుమని ముందుసీటుతలుపు తీసి, తాను ఎక్కినాడు. టప్, క్లిక్...భర్-ర్-ర్-ర్ కారు పోతూంది వెనుక ధూళిమేఘం లేవదీసి నడిచివచ్చేవారిని కప్పివేస్తూ. అధికారంలోకివచ్చిన బుచ్చిజమీందారు కాబట్టినీ, అసాధారణపరిస్థితులలో ఉన్నాడుకాబట్టినీ, అందరికండ్లూ తనమీదనే ఉన్నాయి. అది గమనించి కండ్లు వాల్చుకొని ఆలోచనలో మునిగిపోయినారు. ఊరుదాటి మూడుకోసులు పోయి 'శాంతిసదనం' ప్రాకారంప్రవేశించి కారు నిల్చేవరకూ కన్నులు తెరవలేదు; తలఎత్తలేదు.

వరండాలో కృష్ణాజినంమీద అన్నయ్యగారు కాషాయవస్త్రాలు వేసుకొని కూర్చొని, కుడిఎడమలఉన్న పుస్తకాలను చూస్తూఉన్నారు, ముందర తెరచిఉన్న పుస్తకంలో కాగితంమీద వేలుపెట్టిఉన్నారు. ముందువరండానిండా జనంకూర్చొని కారునిలువడం, అందులో బుచ్చిజమీందారు ఉండడం చూచి గుసగుసలు పోతున్నారు.

క్లిక్-డ్రైవరు దిగినాడు. క్లిక్-వెనుకసీటు తలుపు తీసినాడు. బుచ్చిజమీందారుగారు దిగినారు. టప్-క్లిక్...టప్-క్లిక్...భర్ర్ర్...ర్ర్ర్...కారు షెడ్డులోకి పోయింది.

బుచ్చిజమీందారుగారు పోయి అన్నయ్యగారి దగ్గరగా నిలువబడి నమస్కారం చేసి ఆశీర్వాదం శిరసా అందుకొని, వారు చూపిన చోట కూర్చోడానికి వంగుతూ సభికులు అందరూ చేసే నమస్కారాలనూ, ఆశీర్వాదాలనూ, మందహాసాలనూ అందుకొన్నారు. అంతట అన్నయ్యగారు ఉపన్యాసం ప్రారంభించారు. టాల్‌స్టాయి, ఫ్రాయిడు, రస్కిను, లాస్కీ, రస్సెలు, క్రైస్తు, బుద్ధుడు, కృష్ణుడు, జనకుడూ అని రకరకాల వేదాంతుల పేర్లూ తారుమారుగా, తలక్రిందులుగా, ముందు వెనుకలులేకుండా దొర్లుతున్నవి.

3

శరీరానికి రక్తప్రసరణము ఎటువంటిదో సంఘానికి ధనప్రసరణము అటువంటిది: రక్తం సమానంగా అన్ని భాగాలకూ ప్రవహించకుండా ఉంటే వెంటనే మనిషికి రోగం ఎట్లా సిద్ధమో అదేవిధంగా ధనం ఏక్కడగాని నిలువ అయినట్లయితే సంఘానికి జాడ్యం తటస్థిస్తుంది; ధనం ఎక్కడకానీ ఎచ్చుతక్కువలు లేకుండా నిలుకడలేకుండా ప్రసరిస్తూ ఉండవాలి—ఇదీ అన్నయ్యగారి ఉపన్యాసధోరణి. దానిలోపడి బుచ్చిజమీందారుగారు తమ స్వార్థపరత్వాన్ని మరచారు; అన్నయ్యగారిపట్ల భక్తిభావం వహించారు. ఎందుకంటే, ఈకాలంయువకుల్లు పాశ్చాత్య సాంఘికశాస్త్ర గ్రంథాలను చదువుతారు; మెచ్చుకొంటారు. అంతేకాని పాశ్చాత్యులవలె ఆచరణలో పెట్టరు. ఈ భావాలకూ ఆచరణకూ కలవిరుద్ధానికి కారణం అడిగితే, పాశ్చాత్య భావాలను అట్లనే మనం ఆచరణలో పెట్టడం ప్రమాదకరం; వాటిని మననాగరకతకు తగినట్టుగా మార్చవాలి అంటారు. ఈకొత్తభావాలు పాశ్చాత్యులలో పుట్టినప్పుడు వారి నాగరకతకు తగినట్టుగా పుట్టాయికాబోలు! పోనీ, అట్లాగే మార్చరాదా అంటే, 'అక్కడనే ఉందిచిక్కు', అంటారు; సంఘం తమతోపాటు రాదు అంటారు. ఇది అర్థంలేని జవాబు అనుకోరు. కొత్త సిద్ధాంతం లేవదీసిన మనిషికీ సంఘానికీ ఎప్పుడు కానీ ఏదేశంలో కానీ విరోధమే. కాని ఆ మనిషిపట్టుదలా, కార్యదీక్షా మొదలయినవాటినిపట్టి ప్రజలు మొదటతోటే రాకపోయినా క్రమేణా తనదారినే తొక్కుతారు. ఈ మాత్రం ఆమాత్రం చరిత్రజ్ఞానం కలిగితే ఈ రహస్యం తెలియకపోదు. ఇది తెలిసికూడా మనయువకులు ఎందుకు దారి తీయరు?

ఈ ఆలోచనలు బుచ్చిజమీందారు మనస్సులో పుట్టి, సంఘవిముక్తికి తాను ఏమి చెయ్యడమా అనేసమస్యలో కొంతకాలం కిందనే దింపినవి. మనయువకులు మొత్తంమీద శారీరకంగాను మానసికంగాను సోమరులు కాబట్టి మనసంఘం వెనుకపడిఉంది. తాను కూడా ఆసోమరిజట్టులో కలియడమా? కూడదు. చదువు పూర్తికాగానే తానొకసంఘం లేవదీసి, నూతనసిద్ధాంతాలను ఆచరణలోకి తెచ్చేదారులు వెదకవలెనని నిశ్చయించుకొన్నాడు. అందు తనబోటివారే పూనుకోవాలి. ఎందుకంటే, కొత్తభావాలు పాత బుద్ధులకు విరోధంగాఉంటాయి కాబట్టి, ఆకొత్తభావాలను లేవదీసినమనిషి పేదవాడయితే సంఘం వాడిని చంపుకొనితింటుంది; ఆమనిషి ధనికుడేఅయ్యేనా, ఊరుకొంటుంది; అనుకరిస్తుంది.

ఇప్పుడు అన్నయ్యగారు తనకంటే ముందుగా మార్గదర్శకులైనారు. మరిన్నీ మనవారు మతవిషయికమాధ్యంలో మునిగి ఉన్నప్పుడు పాశ్చాత్యసాంఘికసిద్ధాంతాలను త్రీ స్వరూపంతోనే మనదేశంలో దించితే కార్యసిద్ధి కాదని కాబోలు తాను సన్యాసి అయి వాటిని బోధిస్తున్నారు. తీపిలోపొదిపిన చేదుమందువిధంగా పనిచేస్తున్నారు. తమ్ముడుగారికి ఆనందం అయింది; సంఘవిముక్తి దృష్టిగోచరం అయినట్లుఉంది.

బుచ్చి జమీందారుగారు ఈ భావప్రపంచంలో పడిపోతున్నారు. అన్నయ్యగారి ఉపన్యాసం మనస్సుకు పట్టడంలేదు. పట్టవలసిన అవసరంమాత్రం ఏమిఉన్నది? సరి అయిన దారిలో పెట్టి కదిలించి వెట్టినిడిస్తే, చురుకైనబుద్ధి సరిగానేపనిచేసి నిలువక గమ్యస్థానం చేరుతుంది.

అన్నయ్యగారు ఉపన్యాసంచాలించి, దగ్గరఉన్న దరిద్రదేవతామూర్తులకు రూపాయల నోట్లు పంచిపెట్టారు. ఈ పంపకం తమ్ముడుగారికి ఒక తావువలె తోచింది. పాశ్చాత్య సాంఘికవేదాంతులు ఈ ముష్టిమార్గం చూపించలేదే సంఘవిముక్తికి! దీనివల్ల సోమరితనం ముదురుతుందే కాని, సంఘజాడ్యానికి ఇది చికిత్సకాదే! పాశ్చాత్యభావాలను మననాగరకతకు తగినట్టు మార్చడమా ఇది, మనపాతముష్టిమార్గమే కాని? ఇచ్చేవారికి డంబం లేకపోయినా చేసినపాపాలుపోయి పుణ్యాం రావాలి అనేస్వార్థపరత్వం: పుచ్చుకొనేవారి నోళ్లలో తెచ్చిపెట్టుకొన్న స్తోత్రపాఠాలు, మనసులో అసూయ, ఫలం ఆత్మగౌరవహానీ, సోమరితనం— ఇదీ మనదానాలలో తత్త్వం. దీనివల్ల దేశం బాగుపడుతుందా? ప్రతిమనిషికీ చేతనైనపని చూపించి, చేసిన పనికి డబ్బిస్తే, ఆ మనిషికి ఆత్మగౌరవం పోదు, సంఘానికి భాగ్యం అబ్బుతుంది, లోకకల్యాణం కలుగుతుంది. ఈ సత్యం అన్నయ్యగారికి ఎందుకు తోచలేదు? ఆ రస్సెలు, ఆలాస్కీ ఆటాల్‌స్టాయి, ఆ మార్క్సు— వారి పేర్లుమాత్రం వచ్చినట్లు ఉన్నదేకాని వారి తత్త్వం బోధపడినట్టు కనబడలేదే!

తమ్ముడుగారికి ఏమీ తోచలేదు. పరిపరి విధాల ఆలోచిస్తున్నారు. ఉపన్యాసం వినడానికి వచ్చినవారంతా పోయినారు. అన్నయ్యగారు ఇంటిలోపలికి పోయి ఒక సంచి చేతపట్టుకొని బయలుదేరినారు. తనకు ఏమీ తోచక తమ్ముడుగారు గదిలోపలికిపోయి వాలుకుర్చీలో చేరబడ్డారు.

౪

వాలుకుర్చీలో నిద్రపోతున్న బుచ్చిజమీందారుగారిని అచ్చయ్యమ్మ వచ్చి లేపింది. అచ్చయ్యమ్మకు అన్నదమ్ములు ఇద్దరిపట్లా స్వతంత్రమే. వారి తల్లి పోయినప్పటి నుంచీ అంతకుముందు దాదిగా ఉన్న అచ్చయ్యమ్మ తల్లిస్థానం తీసుకొని తల్లిని మరపించింది. మాతృస్థానం దాసీస్థానం వీటికి నడుమ అధికారం పూన్చి, పనులను అన్నిటినీ దాదివలె చేస్తూ, అన్నదమ్ముల సౌకర్యాలూ వ్యవహారాలూ అన్నీ తల్లిఅధికారంతో దిద్దుతూ ఉంటుంది. వీరి తండ్రిహయాంలోనే ఏకారణంచేతనో అచ్చయ్యమ్మ చాలా అధికారం సంపాయించింది. తండ్రి పోయినతర్వాత అన్నదమ్ములు ఇద్దరూ అచ్చయ్యమ్మ మాటఅంటే గౌరవిస్తున్నారు. తనమాటమీద గురుత్వం ఉండకడా అని అచ్చయ్యమ్మ వీరినెత్తిన ఎక్కలేదు. కాబట్టి అన్నివ్యవహారాలూ అచ్చయ్యమ్మచేతిమీదనే నడుస్తున్నవి.

—పెద్దజమీందారుగారు పెద్దవారైనందువల్ల వారిపట్ల దాసిగానే ఉండడంమంచిది.

అనుకొన్నది అచ్చయ్యమ్మ. బుచ్చిజమీందారుగారిపట్ల అట్లలేదు, వారు చిన్నవారు కాబట్టీ తాను వారిని పెంచినది కాబట్టి కొద్దిగా అధికారం చెలాయిస్తూవుంది. ఇప్పుడు దగ్గరకువచ్చి నిలువడం, బుచ్చిబాబుగారూ అని పిలువడం, 'మీరు' అని సగౌరవంగా బహువచనప్రయోగం చేయడం - ఈపాటిలో ఉంచుకొన్నది తన అధికారాన్ని.

'బుచ్చిబాబూ, బుచ్చిబాబూ' అనిరెండు మార్లు అచ్చయ్యమ్మ నెమ్మదిగా పిల్చేసరికి బుచ్చిజమీందారుగారు నిద్రనుంచి లేచారు "ఊఁ...అచ్చయ్యా..." అన్నారు. బుచ్చిబాబూ ముందు లేచి స్నానంచేసి చలువగుడ్డలు కట్టుకొని భోజనంచెయ్యండి తర్వాతమాట్లాడవచ్చు," అన్నది అచ్చయ్యమ్మ. వారులేచి కోటూచొక్కా విప్పి వంకీలకు తగిలించే లోపల అచ్చయ్యమ్మ రెండు చలువకుండు గుడ్డలనూ సబ్బుపెట్టెనూ తెచ్చియిచ్చి "తలకు చమురుపెట్టుకోండి బాబూ, రాముడు అంటుతాడు, రైలుప్రయాణం ఏంతోవేడి... నేను లోపల చూడవలసినపనులు ఉన్నవి." అని చెప్పి అచ్చయ్యమ్మ పోయింది.

౫

బుచ్చిజమీందారుగారు భోజనం చేస్తున్నారు. అచ్చయ్యమ్మ వట్టివేళ్లవిసనకర్రతో విసరుతూఉంది.

బు. జ: అచ్చయ్యా, అన్నయ్యగారు యెక్కడికిపోయినారు?

అచ్చ: ఇక్కడ నోట్లపండేరం అయిపోయింది, ఇంక ఊళ్లోకావాలి, ఇంటింటా పేదలకు. ఈపద్ధతిమీద జమీందారీ ఎన్నాళ్లు ఉంటుంది? పోనీ ప్రజలదరిద్రం తొలగిపోతే జమీందారీ ఉన్నా ఒకటే లేకున్నా ఒకటే అనుకొందాం అంటే, ఆదరిద్రం కుక్కతోకవంటిది. పెట్టుతున్నన్నినాళ్లూ కూర్చొని తింటారు. ఆ మర్నాడే యథాప్రకారసిద్ధిరస్తు. ఈ పిచ్చిని ఏమిఅనడం, బుచ్చిబాబూ!

బు. జ: అన్నయ్యగారు ఇట్లు ఎందుకు చేసినారు అచ్చయ్యా? సన్యాసం తీసుకొనేపాటి వైరాగ్యం కలవారుగా ఎన్నడూ తోచనేలేదుకదా?

అ:—ఇది పరమరహస్యం, చెప్పడానికే ఇష్టంలేదు, కాని,

బు.జ: —ఆఁ!......కపటసన్యాసమా?

అ:—రామరామ! దీనివల్ల ఏదోసాధింతాము అని లేనేలేదు. ప్రపంచంలో పాపం అని ఒకటి ఉన్నది అనీ, సన్యాసం, భగవద్ధ్యానం, ఈవి వీటివల్ల ఆపాపం పోతుంది అనీ భావం.

బు.జ:—అచ్చయ్యా, నిజమా ఇది?

అ:—ఇందులో రహస్యం నాకూ తెలిసేది కాదు. కాని దైవికంగా ఆస్థలానికి మరెవ్వరూ పోకముందు నేను పోవడం తటస్థించింది, మర్మం తెలిసింది. ఈ వ్యవహారాలలో తలపండిపోయినదాన్ని కాబట్టి రహస్యం ఇంతైనా పైకిరానియ్యకుండా ఎక్కడిది అక్కడ అణిచివేసినాను. నేను కాకపోయినా, అక్కడికి మరెవ్వరైనా నాకంటే ముందుపోయి ఉండినా ఏమిఅయి ఉండునో కదా!

బు. జ:—రహస్యం ఏమిటి? చెప్పు, అచ్చయ్యా.

అ:—అన్నయ్యగారు పెద్దవారు అయినారు. నేనూ ఇప్పుడు ఎప్పటి అచ్చయ్యను కానుకదా వారితో ఏవిషయంగానీ స్వతంత్రించి మాట్లాడడానికి?

బు. జ: ఈ చాటభారతం ఏమిటి, అచ్చయ్యా?

అ: నాతో మాటమాత్రం సూచనగాఅయినా అనిఉంటే, ఏమిచేసిఉందునోకదా! తమచేతిలోకి తీసికొని అన్నివిధాలా చెరిచివేశారు.

బు. జ: విషయంఏమిటి?

అ: ఈమధ్య అన్నయ్యగారు మాలపిల్లలకు ఒకబడి పెట్టించారు. అందులో జాను అని ఒకక్రైస్తవుడు అయ్యవారు: రెపరెపలాడుతూ, సన్నగా, పొడుగుగా, చామనచాయగాఉండేవాడు, మంచితెలివికలవాడు. కొంచెంకాలంలోనే అతనితత్వం అందరికీ బాగాతెలిసింది; క్రైస్తవుడుఅయినా, దేశం అనీ దేశమాతసేవఅనీ తాపత్రయపడేవాడు కాని, ప్రభుత్వంపక్క మాట్లాడేవాడుకాదు. మతవిషయాలలో మిషనువారికీ జానుకూ అభిప్రాయభేదాలువచ్చి జాను ఎదురుతిరిగాడు. ఇండియాలో అనేకమతాలు ప్రబలిఉండి ప్రజలను కక్షలుగా చీల్చి ఐకమత్యం ఏర్పడకుండా చేస్తున్నాయి అనిచెప్పేదొరలు ఉండేమతాలకు పైగా క్రైస్తవమతం ఒకటి తెచ్చిపెట్టడం ఎందుకు? అన్నాడు. అంతట ఊరుకోక ఇండియాలో ఉండే అన్ని మతాలా వాటితోబాటు క్రైస్తవమతమూ రూపుమాసిపోతేనే కాని ఇండియాకూ, ప్రపంచానికి ముక్తిలేదన్నాడు. మిషనువారికి కోపం వచ్చింది. దానితో జానుకు విద్యాసహాయం చెయ్యడం మానారు. ఇటువంటివాటికి జాను జడిసేవాడు కాడు. మిషనువారి సహాయం నిలిచి తన చదువు పోయినా ఒప్పుకొన్నాడు కాని సత్యం చెప్పక తప్పదు అన్నాడు.

ఇటువంటివాడు జాను. అసలు మిక్కిలి పేదవాడు, ఉండడానికి ఇల్లుకూడా లేదు. ఇక బతకడం ఎట్లా?

ఇట్ల ఉండగా అన్నయ్యగారు బడి పెట్టించడం, అందులో జాను అయ్యవారు కావడం.

బు. జ: అయితే?

అ: ఈజానకు సుగుణమణి అని భార్య. వీరు మాలలో మాదిగలో అయివుండి క్రైస్తవులు అయినారు అనే అభిప్రాయంతో మీరు ఉంటే, సుగుణమణి మంచి సొగసరి అని నేను ఎంత చెప్పినా నమ్మరు. కాని అట్లు కాదు. వారి పెద్దలు మరేకులంవారో అయిఉండాలి.

బు.జ: సుగుణమణి భూలోకసుందరి అని చెప్పినా ఒప్పుకొన్నాను. కథ చెప్పుమా.

అ: జాను ఇక్కడ అయ్యవారు అయిన మీదట సుగుణమణి జానుదగ్గరకు వచ్చింది. ఆమె ఎంతో గారాబంగా పెరిగిందిగా కనబడేది. ఆ నాజూకైన వేషం, ఆ సౌకుమార్యం చూస్తే. ఇటువంటి సుగుణమణి ఈ యిల్లూ వాకిలీలేని జానును ఎట్ల పెండ్లిచేసు

కోన్నదా? అని నాకు సందేహం ఉంటూ ఉండేది.

బు. జ: ప్రేమవివాహంలే. తర్వాత?

అ: క్రైస్తవులు కదా? సుగుణమణి పైకివచ్చినట్టు కానీ, ఎక్కువ మాటకారి అయినట్టు కానీ కనబడేది కాదు. జాను బడి నుంచివచ్చి ఏటినుంచి మంచినీళ్లు మోసుకొని వచ్చి ఇచ్చేవాడు. ఇంట్లో వాడుకనీళ్లు అయినా తాను చేదిపోసేవాడేకాని సుగుణ మణిని చేదనిచ్చేవాడు కాడు. ఈ మాత్రం ఆ మాత్రం కాయకష్టం కలపని ఏదికానీ జానే చేసేవాడు. సాయంత్రం భార్యాభర్తలు ఏటిగట్టున షికారు వెళ్ళేవారు. సుగుణమణి పట్ల జానుకు ఉండే ఆప్రేమ, ఆదయ, ఆమృదుత్వం, ఆశ్రద్ధ నేను మరెక్కడా చూడ లేదు, బాబూ.

బు: జ: ప్రేమవివాహంలో ఉండే విశేషమే అది. మనలో పెండ్లాం అంటే కూలి దీనీ సానిదీనీ. ప్రేమబంధంవల్ల ఏర్పడ్డ దాంపత్యంలో క్రూరత్వానికి చోటుఎక్కడిది?

అ:—ఈ విధంగా జోడుపిట్టలవలె ఉండే వారు జానూ సుగుణమణీ. వీరినడుమ మరొక మనిషికి స్థానం లేదుకదా?

బు. జ: ఉండరాదు సాధారణంగా.

అ:—ఒకనాడు నేను పైకిపోయి ఆపక్కగా వస్తూ అన్నయ్యగారిని వాండ్లసాల ముందర చూచి నాకండ్లను నేను నమ్మలేక పోయాను. జాను బడిలో ఉండడం చూచే వచ్చాను. సుగుణమణి ఒక్కతే ఉంది సాలలో. అన్నయ్యగారు బడితనికీకి వెళ్లడానికి వాండ్లసాలమీదుగా పోనక్కరలేదు. అనుమానం కలిగింది.

బు. జ:—నిజమే?

అ:—వినండి బాబూ. ఇట్ల కాచి ఉండగా మరిరెండుసార్లు జాను సాలలో లేనప్పుడు అన్నయ్యగారిని అక్కడ చూచాను. సత్యం తేలింది అనుకొన్నాను. సుగుణమణి జానును మోసంచేస్తూ ఉంది అనుకొన్నాను. రాజును చూచినకంట మొగుణ్ణిచూస్తే మొట్ట బుద్ధిపుడుతుందికదా? కాని నాకు ఒకటి అర్థంఅయ్యేదికాదు. ఇంతఅనుకూలంగా ప్రేమవ్యవహారం నడుస్తూఉంటే అన్నయ్యగారి ముఖంలో విడువకుండా విచారం కమ్మిఉండడం ఎందుకో అని నాలో నేను ఊహచెయ్యడంమొదలుపెట్టాను. తమకు జాను అడ్డంఅని ఏమైనాఉందునా? అట్ల అయితే కార్యసాధకులలక్షణం విచారంకాదే! మర్మం కనుక్కొని మార్గంచెప్పనా అంటే పెదవికదల్చడం ఎట్ల? నాతోకూడా ఆలోచించడానికి ఇష్టంలేక వారికివారే సొంతంగా వ్యవహారం నడుపుకొంటున్నారు కదా, నేను ఎట్లకదిలించేది? ఆలస్యంమీద అన్నీ బయటపడతాయి కనిపెట్టిఉంటే అనుకొన్నాను.

వారితో మాట్లాడడంఅంటే కష్టం కాని, పైనుంచి అంతాకనిపెట్టుతూ చిక్కులు రాకుండా చెయ్యవచ్చుకదూ?

బు. జ: అచ్చయ్యా! అచ్చయ్యా!!

అ: అందుకోసం అని వారు ఆసాలపక్కగాపోయినది కనిపెట్టి నేను బడిపక్కగా పోయేదాన్ని జానును కనిపెట్టడానికి.

బు. జ: అచ్చయ్యా!

అ: జాను బడిలోనేఉండేవాడు వేళతప్పకుండా ప్రతిదినమూనూ. ఇన్నాళ్లు జానుకంట పడకుండా అతడిచెవికి రాకుండా వ్యవహారం నడుస్తూఉందా? అది సాధ్యమా? అని అనుమానం కలిగింది. తెలిసినవాడ్లంతా పెండ్లాలను చంపుతున్నారా? చంపగలరా? తమకు తెలేనట్టు తప్పకొంటారే కాని; అని అనుభవాన్నిపట్టి ఆలోచించి నాలో నేను సమాధానపడ్డాను.

బు. జ: తర్వాత?

అ: ఇట్లఉండగా ఒకనాడు నేను కనిపెట్టడానికి పోయేటప్పటికి జాను బడిలో లేడు. గుండె గుభీలుమంది. వాండ్లసాలపక్క నడిచాను. వాకిట అన్నయ్యగారు నిలిచి ఉన్నారు. ఇక నేను ఎట్లపొయ్యేది? దూరాన మాటెఉండి చూస్తున్నాను. కొంతసేపటికి సుగుణమణి వాకిటికి వచ్చి అన్నయ్యగారికి నమస్కారంచేసి వారిముఖంలో నిలుకడగా తేరిపార జూచింది. ఏమన్నా మాట్లాడుకొన్నారేమో కాని నాకు దూరాన వినబడలేదు. ఏమనిఉంటుంది? మొగుడు లోపల ఉన్నాడు, సమయంకాదు అని చెప్పి ఉంటుంది. అన్నయ్యగారు తలవంచుకొని మహలుకు వచ్చారు.

ఇక ఇదేరంగం ప్రతిదినమూనూ. ఒక వారంగడచింది. అన్నయ్యగారిని ప్రతిదినమూ అక్కడనే అట్లనే చూచేదాన్ని. వ్యవహారం బెడిసిందా అనుకొన్నాను. కాని నోరు ఎత్తను వీలులేదు కదా?

బడి కనిపెట్టాను. మాలపల్లె పిల్లకాయలు బడికి రావడంలేదు, అయ్యవారు బడితీయడంలేదు. సాలకుపళ్లి అడిగితే "దాసీది అధికారం చలాయిస్తూ ఉంది" అంటారేమో! అందులో నా అనుమానమే నిజం అయితే సుగుణమణికికూడా నేను దాసీనే కదా? ఈ స్థితిలో వారిని అడగడానికి వీలులేక మాలపల్లెపక్కపోయి విచారించగా 'అయ్యవారికి చాలా జబ్బుచేసింది, అందువల్ల బడిలేదు' అన్నారు. సత్యం తెలిసింది. ఎంత ఇది అయినా లోకంకోసం వేషంవెయ్యాలి కాబట్టి మొగుడు అంత జబ్బుతో ఉండగా విడిచిపెట్టి ఎక్కడికైనా రావడం ఎట్ల? సాధ్యం కాదు అని ఆ సుగుణమణి నమస్కారానికి అర్థం.

బు. జ: కానీ అచ్చయ్యా.

అ: వినండిబాబూ, తొందరలేదు. అన్నయ్యగారు రాత్రి తొమ్మిది పదిగంటలకుగాని రారులేండి. నాకు ఆలోచనలు పరి పరి విధాల పోయినాయి. అంత జబ్బు చేస్తే వైద్యుణ్ణి పిలిపించడం మందు ఇప్పించడం లేదు ఏమి? మొగుడిమీద ప్రేమకల పెండ్లాం ముందు ఆపని చేస్తుంది. జాను బతకవలెనని ఉంటే అన్నయ్యగారే మందు ఇప్పిస్తారు......అంత బాగున్న జానుకు అసలు రోగం ఏమిటి? ఇందులో ఏమీ మర్మం లేదుకదా?

బు.జ: అచ్చయ్యా! అచ్చయ్యా!!

అ: ఇట్ల నాలో నేను మదనపడుతూ ఉండగా ఒకవారం గడిచింది. ఒకదినం అన్నయ్యగారు సాలవాకిటికి వచ్చి తమకు కనమస్కారం చేసిన సుగుణమణిచేతికి ఒ

దంతపుపెట్టె ఇవ్వడం చూచాను. "ఈరోజు జాను ఆఖరు" అనుకొన్నాను. ముందు రోగం పుట్టించి అంతట దీర్ఘరోగంవల్ల వచ్చిన చావు అనిపిస్తున్నారు అనుకొన్నాను. ......అన్నయ్యగారు వచ్చి అన్నపానాలు అన్నీ అయినమీదట నేను తెపతెప నాలుగు మెతుకులు నోట్లో వేసుకొని ఆసాలకు పోయాను.

బు. జ: తొందరగా చెప్పు.

అ: సాలతలుపు లోపలికి తోసి చూస్తే గా జానూ సుగుణమణీ ఒకపక్కమీద పండుకొనిఉన్నారు. సుగుణమణి జానుమీద చెయ్యివేసి కౌగిలించుకొని నిద్రపోతూఉంది. కలుక్కుమన్నట్లు సందేహంకలిగింది. ఇష్టంలేనిసుగుణమణి జాను మేలుకొని ఉన్నప్పుడు ఎంతకపటప్రేమచూపినా, నిద్రపోతున్నప్పుడు పైనచెయ్యివేసుకొని పండుకొంటుందా? కాని ఈసందేహం నామనస్సులో స్పష్టంగా ఏర్పడలేదు. అటూఇటూచూడగా దంతపుపెట్టెకంటపడింది. సవ్వడిలేకుండా మునివేళ్ల మీద నడిచి అది తీసుకొని కడపదగ్గరకువచ్చి తెరువగా, నూరురూపాయలనోట్లు కొన్నీ కండ్లు జిగజిగలాడించే కొత్తసవరలుకొన్నీ ఉన్నాయి. ఒకసవరకింద మడిచిన తెల్లకాగితం ఉండింది. సవరఎత్తి కాగితం నాలుగు మడతలూ విప్పదునుకదా అన్నయ్యగారికి ఒక జాబు. ఆత్రంతో చదివాను.

బు. జ: నీ అనుమానాలూ సందేహాలూ మొదలుపెట్టక అందులోసంగతి తొందరగా చెప్పు.

అ: అందులో సంగతులు ఇవ్వీ. ముందు సుగుణమణి తనచరిత్ర చెప్పింది. తాను స్కూల్ ఫైనలు దాకానే బడిచదువు చదువుకొన్నదట. కాని ఇంట్లో స్వయంకృషివల్ల చాలాదూరం పోయిందట. తల్లిదండ్రులు తనను ఒక బి. ఏ., బి. యల్. కు ఇచ్చి పెండ్లిచెయ్యడానికి నిశ్చయించుకొని ఎంత బలవంత పెట్టినా ఒప్పుకోలేదట. తాను బడిలోఉండగా సహపాఠి జాను కొన్ని ఏండ్లు స్నేహితుడుగా ఉండి వారిద్దరికీ ప్రేమోదయం అయిందట. ఒకరికొకరు క్షేమప్రమాణాలు చేసుకొన్నారట. జాను పేదవాడు. అందువల్ల తానుకూడా స్కూలుఫైనలుతోటే బడిచదువు నిలిపినాడట. జాను ఇన్నియేండ్లూ తనయింటికి వచ్చేవాడట, బడి ముగించినమీదటకూడా అల్లే వస్తుండేవాడట. సుగుణమణి యింట్లో ఆమెతండ్రి పుస్తకాలు దండిగాఉండేవి. తెలివికలవాడు పుస్తకాలు వాడుకుంటే సుగుణమణితండ్రి కాదంటాడా? ఈ విధంగా స్వయంకృషివల్ల ఇద్దరూ ఇంటోఉన్నలైబ్రరీఅంతా చదివినారట.

జానుకు మిషనువారు ద్రవ్యం ఇచ్చి చదివించి ఉండవలసిందికాని క్రైస్తవమతం మీద జానుఇచ్చిన ఉపన్యాసాలు అడ్డం వచ్చినాయట. ఒక ఉపన్యాసంలో క్రైస్తవమతవ్యాపకాన్ని గురించి మాట్లాడుతూ "స్త్రీ, పానం, డబ్బు, ఈమూడూ క్రైస్తవమతాన్ని ప్రపంచంఅంతా వ్యాపింపజేసిన మిషనరీలు" అని జాను చెప్పేటప్పటికి మిషనరీలు మండిపడ్డారట. అందువల్ల ద్రవ్యసహాయం చెయ్యడం మానడమేకాకుండా, తమకు అధికారులతోఉండే పలుకుబడివల్ల జానుకు ఎక్కడకూడా ఉద్యోగం పుట్టకుండా చేసినారట.

ఇటువంటివాడు జాను. అభిప్రాయాలను నిలబెట్టుకోడానికి అడివిలోనికైనా పోయాడుకాని, ప్రపంచంలో పైకిరావడానికని తన అభిప్రాయాలను విడిచిపెట్టడు; మాటుపరచడు. ఇటువంటిజాను, నిర్మలమైన పవిత్రమైన మనస్సుకలజాను, ధైర్యానికి ఉనికిపట్టయినజాను సుగుణమణికి పూర్తిగా హృదయాన్ని ఇచ్చాడు; సుగుణమణి ఆజాను చేతులో తనహృదయాన్ని ఉంచింది; కేవలం పశుకామం ప్రేరేపించగా తనను కోరినవాడు కాడట. కొన్నియేండ్లు ఒకరి హృదయం ఒకరికి పూర్తిగా తెలిసి ఏర్పడ్డ ప్రేమవల్ల కోరినాడట; సుగుణమణి తల్లిదండ్రులు ఎంతకాలానికైనా సమ్మతించనీ,అంతవరకూ వేచిఉంటానన్నాడట; సమ్మతించకపోతే సుగుణమణిని ప్రేమిస్తూనే ఈప్రపంచయాత్ర ఒంటరిగా గడపుతానన్నాడు కాని ఇంకొకరికి తన హృదయాన్ని ఇయ్యలేనన్నాడు. అంతేకాని, ఎన్నిమార్లో అవకాశాలు తటస్థించినా హద్దుదాటి అడుగుపెట్టలేదట. ఇటువంటిజాను తనను ప్రేమించినాడు. ఇటువంటివాడిని మాని ఎవర్ని పెండ్లిచేసుకొమ్మని పెద్దలు బలవంత పెడుతున్నారు? పెద్దపెద్ద ఉద్యోగాలు చేస్తున్నవారినీ, చెయ్యబొయ్యేవారినీ, జాడ్యంలాగున పెరుగుతున్న ధనంకలవారినీ, విద్యాధికులనూ. వీరు ఒకరు ఎన్నివేలుఇస్తావు అనేవారు;ఒకరు ఎంతవరకూ చదివిస్తావు అనేవారు. మరీ సిగ్గు లేనివారు కొందరు పిల్లను ఎప్పుడు కాపరానికి పంపుతావు అనేవారు—. ఈవిధంగా తననూ తన హృదయాన్నీ, శీలాన్నీ ఎరిగి వాటికోసం కాకుండా తన డబ్బుకోసం, తన డబ్బుతో చదువుకొని పెద్దవారు కావడంకోసం, చేతకాని పెద్దమ్మలు కాబట్టి తనడబ్బు తినడంకోసం, తమ వంశంలో గౌరవంలేదు కాబట్టి ఈ సంబంధంవల్లనైనా కొంచెం ప్రతిష్ఠ సంపాయించడంకోసం, అందగత్తె అయిన తనతో తొందరగా కలిసి కామం తీర్చుకోవడంకోసం చూచేవారు అందరూ. తన డబ్బు శాశ్వతం కాదు. నిన్నటి లక్షాధికార్లు నేటి భిక్షాధికార్లు. తన అందం శాశ్వతం కాదు; తనతో చదువుకొంటూ ఉన్న పిల్లలు అప్పుడే తాను అట్లఉండగానే ఒకటి రెండు కాన్పులతో ముసలమ్మలు అయి సౌందర్యం చెడినందువల్ల మొగుళ్లను తమచేతులలో ఉంచుకోలేకపోతున్నారు. శాశ్వతంగా ఉండేది ఒక్కహృదయం. ఆ హృదయం ఎవరిని ఆకర్షించిందో, ఎవరిచేత ఆకర్షించబడిందో వాడిని, ఆ జానుతప్ప ఇంకొకణ్ణి పెండ్లిచేసుకోను అని పట్టుపట్టింది సుగుణమణి. ఏండ్లుగడచినా జాను తన ప్రమాణం తప్పలేదు.

తుదకు విధిలేక చావబోతూ సుగుణమణి తల్లిదండ్రులు జానును పిలిపించి, అతనిచేతులలో కూతురిచేతులను పెట్టి ఆశీర్వదించి ప్రాణాలు విడిచారు. ఈ వధూవరులు ఏ ఛర్చికీవెళ్ళి బూటకపు పెండ్లితంతు నడుపుకోలేదు. అనురాగం లేకుంటే ఈ ఛర్చి అనురాగాన్ని హృదయాలలో పుట్టిస్తుందా?

అది ఉంటే దీనితో అవసరమా? ఏదీలేదు అనుకొని ఆ ప్రస్తాపన ఎత్తుకోకుండా దాంపత్యం వహించారు.

బు. జ: నిన్ను కథచెప్పమనాలి, అచ్చయ్యా!

అ: ఆజాబు చాలా పెద్దది, బాబుగారూ. సుగుణమణి ఇంతవిషయమూ వ్రాసింది. ఇంకా వినండి.

తండ్రి తనకొడుకులకు ఇచ్చి మిగులగా కొంతభాగం సుగుణమణికి ఇస్తానన్నాడట. అన్నదమ్ములు ఒప్పుకొన్నారట. కాని జాను వద్దు'అనిపట్టుపట్టాడట. డబ్బుతెస్తే మనదాంపత్యం కుదరదు అన్నాడట. పిల్లతల్లిదండ్రులు దమ్మిడీ ఇవ్వడంలేదు అంటే పిల్లను పెండ్లిచేసుకొనేవాండ్లు ఎందరుముందుకువస్తారు?అనిఅడిగింది సుగుణమణి అన్నయ్యగారిని. జానుసొంతంగా కష్టపడి పౌరుషంగా సంపాదించి తనప్రేమదేవతసుగుణమణికి కానుకగా సమర్పించదలచుకొన్నాడు జాను. జానుకు జీవనోపాధి ఏర్పడేదాకా పుట్టింటనే ఉండి అంతట జానుదగ్గరకు వచ్చింది సుగుణమణి.

సుగుణమణిని జాను పూలలోపెట్టి పూజించుకొన్నాడు. కలిసి చదువుకొంటూ, కలిసి ఆలోచించుకొంటూ, ముందుముందు చేయబోయే ంఘికసేవకు తయారుఅవుతున్నారు ఇద్దరూ.

ఈ భావ ప్రపంచంలో, ఈ భూలోకస్వర్గంలో జానూ సుగుణమణీ ఉండగా జమీందారుగారికన్ను సుగుణమణిమీద పడిందట.

బుచ్చిబాబుగారూ, నేను మొదట నాకంటపడిన వాటిని అట్లగే చెప్పతూ ఆయాపట్ల నాకు అప్పటికప్పుడు తోచిన సందేహాలనూ, కలిగిన అభిప్రాయాలనూ కూడా చెప్పాను. వాటిఅర్థం అదికానేకాదని నాకు తెలిసింది. సత్యానికీ ప్రపంచంతీసే అర్థాలకూ ఎంతదూరం ఉంటుందో ఇందులో కనిపెట్టండి. అన్నయ్యగారిసన్యాసం చూచి ఇప్పుడు ఈచుట్టుపక్కల అంతా వారిని భీష్ముడు, హనుమంతుడు, బుద్ధుడు, శంకరుడు అంటున్నారు. ఈప్రపంచం కండ్లలో పసిరికలు కమ్మినాయి. మంచి అంతా చెడ్డగానూ, చెడ్డ అంతా మంచిగానూ కనబడుతుందేకాని, మంచి మంచిగా చెడ్డ చెడ్డగా యథారూపంతో ఎన్నటికీ కనబడదుకదా?

బు. జ: మళ్లీ ధర్మమీమాంసలోకి దిగావు అచ్చయ్యా!

అ: అవును బాబూ నాకే మనస్సు తారుమారు అవుతూఉండే సామాన్యులమాట ఏమని చెప్పడం? అది అట్ల ఉంచండి.

బు. జ: నేను చెప్పడమూ అదే.

అ: అన్నయ్యగారు రోజూ సుగుణమణిని కలుసుకొనేవారట. మార్చిమార్చి ధనాశ చూపేవారట, పెండ్లాడుతాను అనేవారట, వేడుకొనేవారట, జానును వెక్కిరించేవారట, ఇక బతుకను అనేవారట. ఆద్యంతాలూ సుగుణమణి "ఇష్టంలేని మొగుడికి నన్ను బలవంతాన కట్టిపెట్టిఉంటే ఏమైనా చేసిఉందునుకూడా నేమో; కాని నాహృదయం జానుహృదయంతో కలిపాను; ఇక ఇందులో ఇంకొకరికి ఏమీ చోటులేదు" అని చెప్పేదట; నమస్కారాలుచేసి ఆశ వదలుకోమనేదట. ఇంతగా తానే పోరాడుతూఉందట కాని జానుతో పొరబాటున అయినా ఒక్కమాట అనలేదట. ఎందుకు అనలేదు అంటే, ఈ తలపులతో తన ఒక్కమనస్సూ చెడినది చాలక, జానుమనస్సుకు కూడా వేదన ఎందుకు?

బు. జ: కానీ, అచ్చయ్యా!

అ: తనలోతాను ఇంతా మింగి జానుపట్ల అకలంకపుష్పంవలె ఉండింది.

జాను జబ్బునపడి తిరుగుమొగం పెట్టకుండా రోగం ముదురుతూ ఉంది. నెలజీతం ఏ నెలది ఆనెలకు అయిపోగా మిగులుబడి లేక ఈ జబ్బులో ఇబ్బంది అయిందట. ప్రేమవ్యవహారంలో సుగుణమణి విముఖత్వం చూపినందువల్ల కోపంవచ్చి జమీందారుగారు అప్పు ఇవ్వకుండా కోమటిని బందోబస్తు చేసినారట, అందువల్ల అంగడివాడు పథ్యానికైనా అప్పు ఇవ్వలేదట. నౌకరి చేసి తీర్చుకొంటాం, నాలుగు రూపాయలన్నా అప్పు ఇయ్యండి అని వేడుకొంటే జమీందారుగారు నాప్రార్థనకు జవాబు ఏమి అన్నారట. ఊరు దూరం; ప్రాణభయంతో ఉన్న జానును విడిచిపెట్టిపోయి ఏఅమ్మనన్నా అడిగి తెచ్చుకొనడానికి వీలులేదు. అచ్చయ్యమ్మను అడుగుదామా అంటే అంగడివాడిని కట్టివేసిన జమీందారుగారు అచ్చయ్యమ్మను కట్టివేయలేరా? గతిలేక జమీందారుగారిపొలంలో పైరుకోసి తీయగా పడి ఉన్న వెన్నులు ఏరితెచ్చి గంజి కాచి పోస్తాము అని వెన్నులు ఏరుకోడానికి పోగా నౌకర్లు తరిమినారట. శతకోటి దరిద్రానికి అనంతకోటి ఉపాయాలు అన్నట్టు సాల చుట్టూ గడ్డి ఎండి ఉండగా ఆ గడ్డి గింజలను తీసి జావకాచి జాను గొంతులో పోసిందట. తనకు నీళ్లు తప్ప మరేమీ లేదట.

బు. జ:—దుఃఖం జాలి అనిలేకుండా ఎంతశాంతంగా చెబుతున్నావు అచ్చయ్యా ఈకథ?

అ:—జానుపోయినమీదట ఈప్రపంచం ఎందుకు. ఎంతకన్నా ఒడబడి జానును బతికించి తనకల్మషాన్ని జానుకు వెల్లడిచేసుకొని తాను ప్రాణాలువిడువవచ్చు అనుకొని, అన్నయ్యగారు రాత్రిపండుకొని ఉండగా కిటికీదగ్గరకు వచ్చి "ఒప్పుకొన్నాను, నాజానును బతికించండి" అన్నదట! మర్నాడు కరకర పొద్దుపొడిచేటప్పటికి అన్నయ్యగారు ఆదంతపుపెట్టెలో నోట్లూ సవరలూ తీసుకొనిపోయి సుగుణమణికి కానుకగాఇచ్చి, అంగటికివచ్చి పథ్యపువస్తువులు గంపకు పెట్టి పంపించారట. సుగుణమణి జావకాచి జాను గొంతులో పోయబొయ్యేటప్పటికి జానుకు ప్రాణం ...

బు. జ: అచ్చయ్యా! అచ్చయ్యా!! నీకల్పనా? నిజమా?

అ: సుగుణమణి ముఖంలో కండ్లలో తాను చూస్తూ జావ గుక్కెడైనా మింగకుండానే జాను ప్రాణాలు విడిచాడు. మనశ్శాంతికి భంగంలేకుండా జానుకు ప్రాణం పోయింది. ఇక తాను బతికిఉండడం ఎందుకు? తనకశే

బరాన్ని తాకవద్దు అని ఆఖరునకోరుతూ ఇంత జాబూ వ్రాసి దంతపుపెట్టెలో పెట్టి...

బు. జ: నమ్మనా ?

అ: ఈజాబు చదువుకొనడంలో నిద్రపోతున్నారు అనుకొన్నవారిని మరచినాను. ఈఆఖరు వాక్యంతో మనసు కల్లోలపడింది. పోయిమాతును కదా ఇద్దరూ శవాలు. జాబు ఇదుగో తెస్తున్నా. (లోపలికి పోయింది.)

బు. జ: ఔరా! ఔరా!!...ఔరా!!!

అ: (వచ్చి జాబుఅందిచ్చి)ఇదుగో బాబూ, ఇది తీసుకొని నేను వచ్చాను. కొంతసేపటికి అలంకారం చేసుకొని అన్నయ్యగారు పోయి సాలలో చూచారు. మనస్సు వివశంఅయింది.

బు. జ: రామ, రామ.

మూడు గీతాలు

అనువాదకుడు: శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు

౧. బహిష్కృతుడు

సంజపడి చీకటులు మూగుసమయమందు
దారిప్రక్క ఏకాకిగా కూరుచున్న
ఒకబహిష్కృత తేజస్వి నోరసికొనుచు
తొందరగ దాటిపోవుచుందురు జనాళి.

ఆజనుల్ తమదీప్తగేహమ్ము చేరి,
ప్రియకుటుంబముతోడ నివ్వి యవి పల్కి,
తీయతీయపల్కుల తరితీపులందు
సిలువవైచెద రలబహిష్కృతునిమాట.

కాని రాగబంధమ్ములు కదలిపోయి,
జీవయాత్ర కాశ్వాసాంత మావహిల్లి,
పరుగుకడముట్టిపో-సుహృద్వరుడయనుచు
వ్రాలుదురు వారు వెలిపడ్డవానిమీద.

★

౨. ప్రవాసులు

దేవతలు విచిత్రాకృతుల్ తీసికొనిరి :
పల్లెటూళ్లలో సూకరపాలకులుగ
కాని వారలమురికిమొగాలయందె
దివ్యతారకాస్నిగ్ధదీధితులు మెరయు.

వికలధూసరగగనవాటికలక్రింద
తప్పులయికూడ పూర్తిగా దాచలేరు
తమపతిత దేవతావైభవము, స్వకీయ
దివ్యశోభ, కన్నులయందు దివిపదగ్ని.

మట్టిగోడలగుడిసెలమధ్య, రేల
ఇరికిపడియును వారికే ఎరుగరాక
రాజదండకిరీటధారణ మొనర్చి,
గద్దెనుండి గద్దియ కట్టికదలుచుంద్రు.

★

౩. తిరుగుబాటు

అల సూర్యుడనెడుఉజ్జ్వలదివ్యనౌక,
ఇటునే ప్రయాణించు ఈపాతదోనె
ఏకరహస్యాజ్ఞనే తేలిపోవు :
ఏకప్రవాహాననే ఈదులాడు.

నక్షత్రనౌకలుః, నాఆత్మనావ,
ఇంద్రజాలికపర్వతావళి దాటి,
దూరసముద్రవర్తులరేఖ దాటి
మూర్ఛిల్లు నౌకస్వచ్ఛముకురార్ణవమున.

రండి, మీసీల్లువిప్పండి! చెప్పండి!
ఏసాహసికయాత్ర ఇది మేమొనర్తు
మేదేవనగరిసాధించుట కొరకొ ?
జన్మధామశ్యామసస్యవీథులకొ ?

★

[A. E. (the late George Russell) వ్రాసిన గీతాలకు అనువాదము.]